

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Puccinjeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtno 4.50 L, polletno 9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 30.40 L
Posamezna številka 60 cent.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 22. maja naslednje vojno poročilo: Dne 20. t. m. ob 2.50 rimskega časa je ob brazilski obali sto milj vzhodno od otoka Fernando di Noronha podmornica »Barbarigo« pod poveljstvom korvetnega kapitana Enza Grossija

napadla neko pomorsko skupino Zedinjenih držav,

ki je plula proti jugu. Podmornica »Barbarigo« je plula med rušilci, ki so spremljali bojno ladjo, in je iz daljave nekaj sto metrov izstrelila salvo torpedov na 32.000-tonsko oklopnico razreda »Maryland«. Bojna ladja se je nagnila in se zadeta od dveh torpedov po kratkem času potopila. Ladje, ki so jo spremljale, niso reagirale.

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 25. maja naslednje vojno poročilo: Na cirenaiški fronti delovanje izvidniških patrol.

Naša letala so napadla in bombardirala sovražno letališče zapadno od Bardije

ter poškodovala lope in šotorišča. Pri napadih na druga sovražna letališča so nemška letala razdejala dva letali na vzletiščih.

Vrhovno poveljništvo nemških oboroženih sil je objavilo 24. maja vojno poročilo, iz katerega povzemamo:

Južne od Harkova so bile obkoljene znatne sovjetske sile

ob priliki protinapadov. Njihovi poskusi, da bi prebile obroč, niso uspeli. Na področju južno-vzhodno od Ilmenskega jezera so bili tudi večer odbiti vsi sovražni napadi.

Iz Buenos Airesa poročajo: Bivši predsednik Zedinjenih držav Hoover je izjavil na seji odbora za državno industrijsko proizvodnjo,

da mora Roosevelt dobiti vsaj na gospodarskem področju diktatorska pooblastila

in da zahteva zdajšnji položaj močno omejitve gospodarske svobode v prid državi. Nekaj listov je glede na to izjavljalo, da je čisto brez koristi pridiganje o tem, ker se Amerika boji za demokracijo, ki bi prišla v nevarnost, ako bi v vojni izdajala ukrepe, ki značijo posnemanje fašističnih načinov. Listi obsojajo Hooverja tudi zaradi izjave, da ima vsak ameriški državnik pravico kritizirati vodenje vojne, da pa Roosevelt zasluži vso podporo in zaupanje zaradi velikanske odgovornosti, ki mu je naložena.

Japonci poročajo, da je bilo

v pokrajini Čekijangu obkoljeno okrog 100.000 mož.

Pri teh operacijah so Japonci zavzeli Ivu, Tungiang, Ksingčang in Nanki.

Iz Berna poročajo: Ko se je bitka za Kerč zaključila z nemško zasedbo polotopka, tvegajo sovjetske čete pri Harkovu, kjer se boji še razvijajo, da izgube pol milijona svojih izbranih mož, razen tega pa še ogromne količine vojnih potrebščin samo zaradi brezupnih naporov, da bi prebili nemško bojno črto. V Londonu ne vedo, kaj bi še ukrenili,

da bi z besedami priskočili svojemu ruskemu zavezniku na pomoč.

Tako so vrgli v svet domnevno razburljivo vest iz Zedinjenih držav, da so razveljavljali vsi dogovori za dobavo orožja v l. 1943, češ da bodo morali zavezniki svojo veliko ofenzivo začeti že v tem letu, da bi tako najprej uničili sile osi, nato pa še Japonsko. V prav tako razburljiv obliki prikazuje London tudi prihod novih ameriških čet v Irsko, zatrjujoč med drugim, da prihajajo tja ti-soči vojakov in tisoči ton vojnih potrebščin. Po zatrjevanju Londona naj bi se te čete uporabile

Važni sklepi odbora za preskrbo in cene

Cene letošnjemu žitu ostanejo nespremenjene — Zato se tudi moka, kruh in testenine ne bodo podražili

Rim, maja

Pod Ducejevim predsedstvom se je 19. in 20. maja sešel medministrski odbor za vzporeditev preskrbe, razdelitve in cen. Najprej so razpravljali o položaju prehrane in posevkov.

Kmetijski minister je poročal o prehranjevalnem položaju in poudarjal, da preskrba prehrane poteka zadovoljivo. Nato so obravnavali določitev cen za žito iz letošnje žetve. Odbor sodi, da bi sleherni povečanje cen, ki bi vplivalo na cene moke, kruha in testenin, bilo nezdružljivo z zaporo zviševanja plač in mezd in z obveznostjo, ki jo je vlada prevzela glede čedalje strožjega nadzorstva nad cenami. Odbor je ugotovil, da bi nadaljnje zvišanje cen, odvisnih od države, bilo možno samo z znatnim povečanjem denarnega obtoka, to se pravi, da bi tako zvišanje pomenilo nepopravljiv korak k razveljavitvi vrednosti denarja. Duce je 25. marca dejal vlagateljem, da se prave koristi ne branijo z zviševanjem cen, temveč z obrambo kmečkih prihrankov.

Odbor je nato poudaril, da pomeni varstvo zaslužnih kmečkih slojev dragoceno obveznost za vlado in da je treba to varstvo nadaljevati z odločnejšimi in uspešnejšimi nastopi za urejanje cen tistemu nekmečkemu blagu, ki je namenjeno za rodbinsko porabo in za obdelovanje zemlje in katero si mora kmet nabaviti z izkupičkom od

svojih pridelkov. To obveznost bo vlada izpolnila tudi s tem, da bo dosegla spoštovanje mezd, ki jih določajo kolektivne pogodbe, in pa civilno mobilizacijo delovne sile, potrebne v kmetijstvu.

Zaradi vsega tega je odbor sklenil, da bodo cene žitu iz letošnje blizajoče se žetve enake cenam iz leta 1941, in sicer 175 lir za metrski stot svežega žita, 190 lir za metrski stot suhega žita. Cene moke, kruha in testenin bodo torej ostale nespremenjene. Prav tako bodo ostale stare cene za sir, rž, ječmen, oves, turščico in bob.

Odbor je dalje sklenil, da bo Fašistovski zvezil kmetov in kmečkih delavcev pod vodstvom in nadzorstvom ministrstva za kmetijstvo in gozde zaupal razdelitev nagrad, določenih s posebnim zakonom za kmete. Nagrade znašajo 200 lir za vsak hektar, posejan s pšenico, ržjo ali ječmenom, in 40 lir za metrski stot jarega žita v južni in otoški Italiji, v Rimski Liktorski in Frosinonski pokrajini, 20 lir pa za metrski stot jarega žita po ostalih pokrajinah. Skupna vsota vseh teh nagrad znaša 1830 milijonov lir.

Odbor je v načelu odobril določila za ureditev prodaje blaga, namenjenega splošni rabi, da bi se s tem uspešno pobijala sleherna konkurenca med cenami za izvoz in cenami za domačo porabo.

Župani ljubljanskega okraja pri Visokem komisarju

Te dni je Visoki komisar v vladni palači sprejel poročila županov in občinskih tajnikov Borovnice, Brezovice, Dobrove, Dobrunj, Grosuplja, Ježice, Loga, Polja, Rudnika, Stične, Vrhnike in Smarja. Vse te občine spadajo v ljubljanski okraj. Navzočni so bili zastopniki raznih uradov.

Po preučitvi posameznih proračunov so župani poročali o upravnih in socialnih vprašanjih, ki se tičejo njihovih občin.

Obravnavali so razen tega tudi razna javna dela, ki se dovršujejo ali ki bi jih bilo treba začeti v korist prebivalstva. Visoki komisar se je razen tega zanimal za delovanje raznih uradov, posebno zdravstvene službe in za prehrano, pa tudi za ureditev občinskih uradov.

Ob koncu je Visoki komisar pozdravil župane in jim narečil, naj izroče njegove pozdrave tudi prebivalstvu. Poročila županov in občinskih tajnikov pokrajine se bodo nadaljevala v bližnjih dneh.

Najvišje dovoljene cene na ljubljanskem trgu

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki rabnikov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni urad Visokemu komisariatu spet predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani in jih je ta odobril. Te cene veljajo od ponedeljka 25. maja zjutraj dalje in so nastopne:

kislo zelje na drobno 3, kmečko kislo zelje 2.50, repa na drobno izpod 10 kg 0.75, repa na debelo 0.60, kisla repa 2, kolerabice 3, rumena koleraba na drobno 1, rdeča pesa 3, rdeči korenček brez zelenjave 4, črna redkev 1.50, redkvica 6, osnaženi hren 4, šopek zelenjave za juho s

korenčkom 0.50, peteršilj 4, por 3.50, zelena 4, trda in zdrava domača čebula 4, šalota 5, česen (25 glav na kilogram) 7, berivka 4, otrebljeni, a ne namočeni zeleni radič 6, nenamočena mehka špinata 4, domači beluš 14, glavna solata 5.70, rabarbara 6, domača jabolka: I. vrste (kanadka, bobovec, gambovec, dolenska voščenska, kaselska in Baumannova reneta) 10, II. vrsta (tafelček, rožmarinček, carjevič) 9, III. vrste in vsa druga zdrava, drobna jabolka 8, liter bezgovih jagod 6, kilogram šipka 8, kilogram lipovega cvetja 20, jajca 1.75 lire za kos.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v ljubljanski pokrajini. Posebno pa opozarjamo prodajalke in prodajalce, da mora biti po teh cenah napredaj vse blago zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti snažna in oprana, vendar ne mokra.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene pri vsem blagu, navedenem v ceniku.

za ustvaritev tako imenovanega drugega bojišča, ki naj bi pomenilo razbremenitev velikanskega pritiska na sovjetskega zaveznika. Tudi švicarski listi bržkone po londonskih navodilih obširno opisujejo prihod ameriških čet na Irsko. List »La Tribune de Geneve« piše celo: »Prebivalstvo Londona je zajelo največje veselje. Zdaj imajo Američani v Angliji pravo vojaško silo, pripravljeno za borbo.«



GOSPODARSTVO

Glavna navodila za novince v reji kuncev

Najprej naj se začetnik o vsem pouči pri starejših rejcih, ki so priznani dobri rejci. Razen tega naj vzame v roke strokovno berilo, ki ga imamo Slovenci že precej. V glavnih obrisih je potrebno vsakemu rejcu vedeti tole:

Kunčnice (kletke) morajo biti tako narejene, da so zračne, vendar brez prepaha, in da se dajo lahko čistiti. Imeti jih moraš v svetlem prostoru, vendar sonce ne sme naravnost sijati vanje. Kunčnice morajo biti dovolj prostrorne, in sicer za velike pasme: 120 cm dolge, 80 cm široke in 70 cm visoke; za druge pasme so lahko nekoliko manjše. Čisti kunčnice redno, da ne bodo živeli stale v gnoju in skalnici. S pravilno napravljeno kunčnico skalnica redno odteka.

Začetnik naj goji pasme, ki ne terjajo od njega mnogo znanja in prakse. Tako strokovnjaki odsvetujejo začetnikom zlasti rejo belgijskih orjakov, pa tudi angorcev in nekaterih drugih vrst. Nasvetujejo pa jim med drugimi ovnače, dunajčane činčila in srebce.

Kunce krmi trikrat dnevno, in sicer vsak dan ob določenih urah. Red je važen. Hrana jim pokladaj v jasele in zelo raznovrstna naj bo hrana. Poleti daješ živalim travo, deteljo, lucerno, mlade koprive, regrat, trpotec, listje redkvice, topinamburja, rabarbare, repe in pese, ostanke solate, špinate, ohrovt, zelja in kolerabe, luščine graha in fižola, kuhane olupke kumar, buč in pese, zelene paradižnike, fižolovo listje, grahovič, sladki janež, vseh vrst odpadlo sadje, osat, lapuh, slak in vsakovrsten plevel, pomarančne olupke, jabolčne ogizke in vrsto drugega rastlinitva. Poleg tega dajaj živalim redno v jasli suhe sladkega sena ali otave. Daješ jim seveda tudi razne kuhinjske odpadke. Pozimi jim daješ razen kuhinjskih odpadkov in sena, peso, repo, korenje, kocene zelja in ohrovt, kuhane krompirjeve olupke, gomolje topinamburja in podobno. Kadar jih pitaš, jim daješ tudi močnejših krmil, kakor otrobe, solnčnice in kakšno zrnje. Toda ne napravljaj si s tem preveč stroškov, če hočem imeti korist od reje. Mehko krmo daješ v posodah, ki je ni lahko prevrniti. Enkrat dnevno jim daješ tudi čisto pitno vodo. Najboljše opoldne. Hrana mora biti zmerom čista. Ne dajaj živalim mokre in sparjene zelene krme.

Samice težkih pasem pripuščaj k samcem v starosti devetih, samice srednje težkih pasem z osmimi in samice malih pasem s sedmimi meseci. Breje samice varuj nemira in jih hrani v močnejšo krmo. Pri njih še posebno pazi na čistost. Daj jim suhega sena, da si bodo lahko delale gnezda. Kadar samica povzre, je zelo željna. Naj ima torej pripravljeno čisto vodo. Kakor pred skotitvijo tako tudi po njej pazi na to, da se samica ne bo razburila. Ravnaj lepo z njo in se ogiblji ropotanja okoli nje.

Mladiče odstaviš, ko štejejo vsaj sedem tednov. Nad 10 tednov starih mladičev ne puščaj pri materi. Toda ne smeš odstaviti vseh mladičev naenkrat, temveč postopno. Na primer tako, da odzameš materi vsak dan po enega mladiča, in sicer krepkejšega najprej. Ko so mladiči stari tri mesece, jih ločiš po spolu. Samce deneš v ločene kletke, samice pa lahko ostanejo skupaj. Ko mlade živalce navajaš na zeleno krmo, pazi, da ne bo vmes strupenih rastlin.

Živali so godne za zakol, ko štejejo pet mesecev. Pred zakolom jih krmiš nekaj časa z močnejšo krmo. Vmes jim daješ malo pelina, majarona, petršilja, zelene in podobnih aromatičnih zelišč, ki zbujejo tek in vplivajo tudi na okus mesa. Nad pet mesecev starih živali se ne izplača dalje krmiti, če jih ne nameravaš imeti za pleme.

× Podlaga japonski pisavi so 4000 let stari kitajski znaki. Japonci so povzeli svojo pisavo, ki je zelo slikovita, po starodavnih kitajskih znakih, kakršne so za pismeno izražanje svojih misli uporabljali Kitajci že pred kakimi 4000 leti. Vsaj podlaga zdajšnje japonske pisave so bili ti kitajski znaki, a številni med njimi danes že nimajo več istega pomena, kakor so ga imeli nekoč. Japonci so jih prikrčili po svoje. Tudi izgovarjajo jih precej drugače, kakor so jih nekoč Kitajci. Spričo tega je razumljivo, da je tako nastala nova, zelo zamotana pisava, ki se je ni kar tako lahko naučiti. Vsaj približno sliko, da sta japonski jezik in japonska pisava zelo težka, si ustvarimo, če pomislimo, da imajo japonski pisalni stroji kar 2340 znakov. Razume, da je tak način

Goji čiste pasme, kar je važno tudi zaradi kožic, ki imajo svojo vrednost, če so enake. Pevršna in zanikarna reja se ne izplača, ker ti živali kmalu obolijo in poginejo. Začetnikom je treba zmerom spet ponavljati, da sta glavno pri reji kuncev snaga in red. Kdor se misli z vso resnostjo posvetiti reji, naj si nabavi kunce, kdor pa tega ne namerava storiti, naj si nikar ne napravljaj stroškov. Ne puščaj, da bi bila reja kuncev odvisna od skrbi otrok. Otroci pozabljajo in ne držijo reda.

Kadar imaš kunčnice za dalje časa prazne, jih temeljito očisti in morda znotraj prebeli z apnom. Kakor smo že v začetku rekli, se o vsem pouči pri strokovnem rejcu. Samo z napisano besedo ne moreš postati rejec. Važno pa je v današnjih časih, da imamo čim več kunčjega zaroda zaradi mesa, pa tudi zaradi kožic.

Drobne vesti

Nove cene za vino. Te dni je izšla naredba Visokega komisarja o cenah za vino. Za navadno vino, ki se prodaja iz sodov, znaša po tej naredbi v Ljubljani osnovna cena, v kateri so upoštevane vse javne davčnine, 6.50 lire za liter. Če od te cene odbijemo državno in občinsko trošarino 2.32 lire, dobimo kot osnovo za izračunanje pribitka 4.18 lir in znaša pribitek v gostinskem obratu IV. kategorije 2.09 lire (50 odstotkov), v obratu III. kategorije 2.51 lire (60 odstotkov), v obratu II. kategorije 3.34 lire (80 odstotkov) in v obratu I. kategorije 3.76 lire (90 odstotkov). Prodajna cena za navadno vino pa znaša v gostinskem obratu IV. kategorije 8.59 lire, v obratu III. kategorije 9.01, v obratu II. kategorije 9.84 in I. kategorije 10.26. Za sortni cviček in domačo črnino znaša osnovna cena 7.20, brez trošarine pa 4.88; če od tega zneska izračunamo pribitke in jih prištejemo k osnovni ceni, tedaj znaša maksimalna prodajna cena za sortni cviček in črnino v gostinskem obratu IV. kategorije 9.64 lire, III. kategorije 10.13, II. kategorije 11.10 in I. kategorije 11.95 lire. Podobno se izračunajo tudi maksimalne cene za ostala vina.

Sadovnjaki obetajo dobro letino. Sadno drevje je zelo občutljivo na zimo. Kar pa je srečno ostalo čez zimo, se je odelo v svoje praznično oblačilo. Če sodimo po cvetju, bomo imeli letos, če ne bo še kakšne druge nesreče, srednje dober, ponekod pa tudi prav dober pridelek.

Piščeta v nesnagi ne uspevajo. Če hodi koklja s piščeti spat v kokošnjak, kjer z gred lete nanjo in na živalce kokoši odpadki, zraven tega pa še čepi s svojim zarodom na kupu gnoja, se ne smeš čuditi, če živalce ne uspevajo. Nesnagi izpostavljenim živalcem tudi najboljša hrana čisto ne pomaga. Kokoši kakor vse druge živali morajo bivati v snagi. Zlasti pa morajo biti mladiči vseh živali deležni skrajne snage. Z rejo kokoši je tako, da imajo živali le toliko, kolikor ti jih pripuščata primeren prostor in cenena krma. Če nimajo ustreznega prostora in moraš kupovati skoro vso krmo, imaš od reje kokoši škodo.

Kokoš odvadimo kokanja, če jo zapremo z mladim petelinom v kletko. Pravijo, da jo na ta način že v dveh dnevih mine volja za kokanja. Kokanja jo odvadimo tudi tako, da žival zapremo v kletko in kletko obesimo visoko v zrak. Kokoš nemirno tega po kletki in pozabi na kokanje. Nikar pa ne močimo kokajočih kokoši z mrzlo vodo in nikar jih ne zapirajmo v temen prostor brez krme, ker je to mučenje škodljivo živalim. Naša dga nasveta za odpravo kokanja se ne smeta izvajati s stražanjem. Kakor zatrjujejo, sta oba po večini učinkovita in kokoši kmalu spet začno nesti jajca.

pisave zelo neokreten. Z znaki podajajo pomene celih besed, ker črk v našem jeziku ne poznajo.

× Fižol daje človeku neustrašnost, zelje pa budi v njem najlepše kreposti. Danski profesor Haaken opozarja na svoje zanimive ugotovitve, ki naj bi jim posvetile v bodoče več pozornosti tudi kuharice. Trdi namreč, da špinata in fižol, zlasti pa beli fižol, vliiva tistemu, kdor ga je, pogum. Ljudje, ki pojedjo mnogo fižola ali špinata, so dosti bolj neustrašni kakor tisti, ki takšne hrane ne marajo. O trditvi tega danskega učenjaka pa nasprotno grah dela moške površne, ženske pa lahkornelne. Nenavadno čudovito moč ima pa zatrjevanju omenjenega danskega učenjaka tudi dobro zelje. Zelje pospešuje v človeku vse najlepše človeške vrline.

Navodila Visokega komisarja upravnemu odboru borze dela

Ob navzočnosti inspektorja dela inž. Masero in izvedenca Visokega komisariata majorja Petronija je Visoki komisar te dni sprejel predstavnike novega upravnega odbora borze dela.

Predsednik ga je pozdravil s kratkimi besedami zagotavljajoč mu, da bodo novi vodje znali izpolniti v celoti nalogo, ki jim je bila poverjena, in na odgovornost, ki so jo prevzeli tako nasproti vladnim oblastvom kakor nasproti delavstvu.

Podal jim je nato natančne smernice, da bo borza dela, ki bo imela opravilo izplačevanja nakazil za brezposelne in za namestitve, upravljana z vso skrbjo. Poudaril je, da bodo morale biti podpore dejansko izplačane vsem, ki bodo imeli voljo za delo in ki ne bodo mogli najti dela, ne pa tistim, ki jih ni želja, da bi se sistemizirali.

V tem pogledu je še dodal, da je občinski podporni zavod v stanju zadovoljiti vse potrebe brezposelnih in da je na ta način borza dela razbremenjena številnih izrednih podpor, ki jih je morala dati v preteklosti.

Nato je Visoki komisar podal smernice glede ustanovitve namestitvenih odsekov v središčih pokrajine.

Nagrada za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar Ekselencija Emilio Grazioli je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Čučniku Jožetu in Jožefi v Orehovcu, občina Kostanjevica, o priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

V sanjah se je naučil pisanja in branja

Bogati Braziljec Sancho Perez ni nikdar v svojem življenju hodil v šolo in zato tudi ni čudno, če ni znal pisati in brati. Ko pa se je nedavno po dolgem spanju prebudil, je najprej zahteval časopis in na veliko začudenje navzočih gladko prebral nekaj poročil, potem pa začel še pisati, čeprav se ni bil tega nikdar učil. Zgodilo se je to takole:

Sancho Perez je lani, ko je praznoval svojo 60. letnico na pojedini ki jo je bil za ta svoj praznik priredil, malo preveč globoko pogledal v kozarec. Pijača ga je tako omamila, da je mož globoko zaspal in so ga morali prenesti v posteljo. Drugo jutro se mož ni prebudil kakor običajno, pa tudi njegovi domači so se zaman prizadevali, da bi ga zbudili. Začelo jih je skrbeti, ali se Sanchu ni morda zgodilo kaj hujšega. Brž so poklicali zdravnika, ki pa je ugotovil, da je moža najbrže prevzela omedlevica in da je zato treba z njim pazljivo ravnavati in mu posvetiti vso skrb. Toda nikako zdravilo ni pomagalo. Mož je spal naprej in so ga morali umetno hraniti, da ni umrl od lakote.

Medtem pa so se, že začeli spori med njegovimi sorodniki zaradi dediščine. Vsi so bili namreč prepričani, da bo Sancho umrl in da se je pravčasno treba pobrigati za dediščino. To je bilo važno še zlasti zato, ker je bil Sancho Perez bogat mož in zato deleži dediščine ne bi bili skromni. Ker pa Perez ni znal pisati, pač ni mogel narediti pismene oporoke, pa tudi ustne ni nikdar nikomur razodel, komu namerava po smrti zapustiti glavni del svojega velikega premoženja. Spor med dediči se je tako poostril, da je moralo posredovati sodišče, ki naj bi odločilo, kdo ima več pravice do zapuščine.

Komaj pa se je zapuščinska razprava začela, se se Sancho nenadno zbudil iz trdnega spanja. Lahko si predstavljate, kako je bilo tisti trenutek pri duši njegovim sorodnikom, zlasti tistim, ki so že računali, kako bodo po Sanchovi smrti nenadno obogateli. Komaj je Sancho izpregovoril, že je povedal, da se čisto natančno spominja, kako se ga je na slavnosti ob priliki svoje 60. letnice pošteno natreskal. Takoj pa je še pripomnil, da se mu ni zdelo, da bi bil tako dolgo spal.

Pri vsem tem dogodku pa je bilo čudno to, da je Perez, zlasti ko se je zbudil iz dolgega spanja, prosil, naj mu prinese časopis, ker bi rad malo bral. Na veliko presenečenje navzočih je mož gladko prebral nekaj poročil iz časopisa. Nato je še prosil, naj mu dajo pero in črnilo, ker bi tudi rad nekaj napisal. In res, tudi pisati je naenkrat znal.

Zdravniki so se zelo zanimali za ta edinstveni primer in so od Pereza skušali izvedeti podrobnosti, iz katerih bi si znali razložiti čudni pojav. Sancho pa jim je vedel povedati le to, da se mu je med dolгим spanjem zdelo, da je šolar, kar v resnici nikdar ni bil.

Oglašujte v »Domovini«!

DVE LJUBEZNI

5.

Jurčkovo okrevanje je bilo pravi čudež. Eliza je imela zdaj še več dela z otrokom, ki so ga ob sončnih popoldnevih nosili na vrt. Z vojvodko pa od tistega dne ni imela več nespornostov. Njeni obiski so postajali iz dneva v dan vse bolj redki. Jurček se je še vedno bal srečati se z materjo, pa Eliza ga je vselej pregovorila, da je vljudno odgovarjal na materina vprašanja.

Kakor je to običajno pri vseh vročekrvnih ljudeh, se je tudi vojvodkino razpoloženje, naglo menjavalo. Brez vzroka je zdaj kazala vzgojiteljici kar najslajše lice in jo pretirano hvalila, kakor jo je še pred kratkim brez vzroka sovražila. Eliza je prav tako malo razumela njeno naklonjenost kakor njeno neprijaznost. Nejasno pa je čutila, da tiči za to nepričakovano ljubeznivostjo vojvoda, dasi ni vedela, ali so se njiju odnošaji v zadnjem času izboljšali ali ne. Še vedno je vsa začudena motrila njun zakon. Ni vedela, kaj počenjata ves dan, a marsikatero noč je slišala iz njune sobe odmeve ostrih glasov. Pogosto je opazila temo v salonu, ki je spajal njuni spalnici, dasi je pri obeh še gorela luč. Ko se je zgodaj zjutraj prebudila in pogledala skozi okno, je v svitu luči, ki je gorela v vojvodkini sobi, razločila obrise njene postave, ki se je sklanjala nad pisalno mizo in neutrudno pisala.

Nekega jutra je našla Eliza na pladnju z zajtrkom škatlji in poleg nje zapечатeno pismo. Ko se ji je kava hladila, je brala in brala stavke na svetlomodrem vojvodkinem papirju:

»Ljuba gospodična Desportesova,

ni dano spati človeku, ki neprestano hrepeni po miru, a mora živeti v vzdušju sovražstva. Prosim, da mi oprostite, če sem vas v skrbi za življenje svojega otroka preostro sodila. Nisem vas hotela žaliti, saj sem bila sama kruto ranjena, ko nisem smela skrbeti zanj. Narava vas je obdarila z lepoto in modrostjo. Naravno je torej, da ste si tako kmalu pridobili naklonjenost vojvode in ljubezen otrok. To seveda ne sme biti na škodo materinih pravic in zlasti ne na škodo pravice, ki jo ima mati do tistih, s katerimi jo vežejo najsvetejše vezi.

To zadostuje! Iz vsega srca se vam zahvaljujem, da ste se tako vneto posvečali mojemu otroku, za katerega ni smela skrbeti njegova mati. V skromen dokaz hvalečnosti vam pošiljam to majhno darilce, ki naj bo poslednji porok najinega prijateljstva in medsebojnega razumevanja.

Fani Praslinova.

V škatlici je bila dragocena igla s kačjo glavo. Ko se je Eliza oblačila, je premišljala, v kakšni obliki naj se ji zahvali za darilo in pismo. Ali naj ji piše? Sedla je za mizo in segla po papirju. »Ne, boljše bo, če grem sama k njej,« je pomislila čez čas in odložila papir. »In sicer takoj zdaj!«

»Oh, dobro jutro, gospodična!« ji je vljudno odzdravila vojvodka, ki je stala ob odprtem kovčegu in zlagala perilo.

»Oprostite, gospa, da vas tako zgodaj nadlegujem,« se je opravičila. »Prišla sem se vam zahvaljevati za darilo, s katerim ste me počastili.«

»Oh, majhen spominček,« je hladno odvrnila vojvodka in glas ji je zvenel medlo, kakor da je preslišala besede, na katere je odgovarjala.

»Ali se kam odpelujete?« je vprašala Eliza in pogledala na kovčeg.

»Da, v Melun pojdem,« je prikimala vojvodka. »Pripeljali se boste z Jurčkom za nami, kakor hitro bo smel na pot. Z vojvodo se odpeljeva danes popoldne.«

Pri besedi vojvoda ji je glas naglo oživel.

»Tako se izda, če le izpregovori o njem,« je pomislila Eliza. »Skoraj se mi zdi, da bi on najrajši ostal tu brez nje. Blazno je zaljub-

ljena vanj, a je pri vsem svojem bogastvu kar brezmejno nesrečna.«

»Se nekaj bi vas rada prosila, gospa,« je izpregovorila. »Vaše pismo mi je seglo globoko v srce. Verjemite mi, gospa, da si ničesar bolj ne želim kakor živeti z vami v popolnem soglasju. Iz srca rada bi izpolnila vaše želje glede otrok, zato vas prosim, da govorite odkritosrečno z menoj. Bodite prepričani, da bom skušala popraviti, če sem se nehoti pregrešila zoper svoje dolžnosti.«

»Tega nisem trdila, gospodična. Nasprotno, bili ste celo preveč goreči v skrbi za mojega otroka.«

»Nisem hotela iti predaleč. Morda bi mi hoteli bolj določno naznačiti, kako naj se vedem v bodoče?«

»V bodoče? Ah, kdo ve!« je vzdihnila in se ozrla proti nebu, kakor bi to edino znalo odgovoriti.

»Dosljej sem se skušala ravnati po vojvodovih navodilih, vendar bi rada ustregla tudi vam, če bi le vedela, kako.«

»Nikoli se ne mešam v vojvodove vzgojne načrte.«

Spet je globoko vzdihnila.

»Toda, gospa, vzgojiteljici, ki ni deležna zaupanja staršev, ni mesta v hiši. Od srca sem vzljubila vaše otroke, zlasti Jurčka. Morda sem šla predaleč v svojem strahu zanj, a verjemite mi, da to ni bilo namenoma. Hotela sem le izpolnjevati zdravnikove ukaze.«

»Zdravnik pač ni ukazal, naj bi vi in vojvoda izpostavila otroka svežemu zraku. A pustimo to, otrok je ozdravel, in o tem ne bomo več govorili.«

»Vendar čutim, da še niste pomirjeni, gospa. Zares bi se hotela ravnati tudi po vaših željah.«

»Tedad, gospodična, vam lahko ponovim le to, kar je sveta pravica vsake matere: da mora biti ona prva svojim otrokom. Nič ne sme stopiti med mene in moje otroke.«

»Seveda!« Eliza je skušala preslišati ost v njenih besedah.

Utihihnila je, ker je opazila, da je vojvodka ne posluša več. Vsa njena pozornost je veljala zvokom, ki so prihajali iz vojvodove sobe.

»Tako je pač,« je pomislila Eliza. »Otroci in jaz ji ne pomenimo nič. Zanj smo le toliko, kolikor vomenimo vojvodi.«

Z vzdihom je pozdravila in zapustila sobo.

»Kje je vendar njen ponos? Če bi jaz imela takšnega moža, takšne otroke in vse...« Šla je po dolgem hodniku zatrdno odločena, da nikoli več ne bo skušala razvezati ta gordijski voz, ki se ji je zdel še vse bolj zapleten, kakor je mislila doslej. Naposled sta le mož in žena, ona pa zgolj vzgojiteljica njunih otrok.

Ko je šla mimo vojvodove sobe, je za trenutek obstala in se zagledala v svetlo-modro pismo, ki je ležalo na pragu njegove sobe. Čeprav je bilo na hodniku mračno, je takoj spoznala vojvodkino pisavo.

Ko je pozneje čitala Jurčku pravljice, ji je neprestano hodilo po glavi to svetlomodro pismo. Tako jasno ga je videla pred seboj, da je bila razočarana, ko je vojvoda po južini stopil v sobo in iz njegovega žepa to pismo ni mogle. Skušala mu je razbrati z obraza, ali ve za njen obisk pri vojvodki. Nikoli ga ni bila videla še tako razpoloženega in brezskrbnega kakor ta dan. Dvignil si je Jurčka na ramena, da ga ponese v svojo sobo.

»Čez pol ure vam ga pošljem nazaj,« je obljubil. »Sedel bo v mojem naslanjaču, dokler ne spravijo naše prtijage na voz. Potem nas bo gledal, ko bomo odhajali.«

Ko so se odpeljali in ji je služabnik prinesel Jurčka, je imel otrok v rokah škarje in papir. Izrezal je iz papirja srce in ga dal Elizi. Ko je hotela poravnati zmečkani papir, je takoj spoznala vojvodkin dopisni papir. Obrnila ga je, in videla, da je popisan. Čitala je:

Moj mili
leži meja
loči
in nisem spa

le zid
zdaj svet
jokala sem

S tresočo se roko je položila Eliza papir na mizo in se obrnila k otroku.

»Jurček, menda nisi brskal po maminu pisalni mizi in tam iskal papirja?«

»O ne, gospodična! Očka mi je rekel, da lahko vzamem, kar hočem, iz njegove košarice za papir. To je bila najlepša barva.«

6.

Elizi se je zdela Korzika kakor dežela sanj. Vse življenje se je spominjala tistega zgodnjega poletnega jutra, ko je v daljavi zagledala obrise sardinijskih in korziških gora. Ko jih je ladja, ki jo je bil stari grof Sebastiani najel za svojo hčer, vozila proti obalam otoka, je bila vsa prevzeta od lepote divje, strme obale. In vse tiste dneve, ki jih je nato preživljala na Korziki z otroki, je imela občutek, da ne spada sem. Počasi je opazovala, kako blizu sta si Korzika in vojvodka. Ta žena velikih, temnih oči, ki ji je srce zdaj ječalo v obupu, zdaj vriskalo v sreči in slepi ljubezni, je bila hči te zemlje. Kakor bi ji bil otok sam na neki nerazumljiv način vdihnil svojo dušo. V prekrasem podeželskem gradiču Olmeti je vladala kot edinka bogatega in vplivnega starca; tu se je ponašala s svojimi krepkimi fanti in ljubimi dekleti. Tu je vojvodka Praslinova pač lahko izkazovala nekaj več naklonjenosti tudi svoji vzgojiteljici.

»Tu stoji na lastnih tleh,« je mislila Eliza. »Tu mi hoče pokazati, odkod izvira bogastvo Praslinove rodbine. Nič čudnega, da se vojvoda tako rad izogiblje te hiše, kjer bi moral vse dneve poslušati tastove hvalospeve svoji hčeri.«

»Če se po našem prihodu v Pariz položaj ne popravi, moram oditi,« je sklenila. Vendar o svojem sklepu ni bila preveč trdno uverjena. Kakor bi se bila že zavedala, kako težavno ji bo zapustiti Ulico sv. Honorija.

»V četrtek je mamin god!« je nekega dne resno izjavila Izabela. »Zato smo odložili izlet na petek. Ded ji priredi celo svečanost; obljubil je meni in Luizi, da smeva priti poslušat godbo.«

»Da, a kaj ji bomo podarile, gospodična?« je vprašala Luiza.

»Ti, Luiza, kar končaj svojo blazinico. V štirih dneh mora biti gotova. Ti, Izabela, ji nariši nekaj. Lahko si vzameš moje barve in papir.« A tudi mlajšim otrokom je morala Eliza izbrati darila.

V sredo zvečer so se že začele priprave, ki se jim je stari grof posvetil z vsem srcem. Drugega dne so otroci radostno izročili materi svoja darila. Vojvodka je bila ginjena. Do vseh je bila na moč vljudna, vendar nekoliko vzdržna, kakor bi se bila zavila v oblak milostne vzvišenosti.

Tudi Eliza je prišla s svojim darilom.

»Gospa, izvolite sprejeti z mojimi voščili tudi tole sliko svoje Berte!«

»Vaša voščila mi popolnoma zadostujejo, gospodična.« Vojvodka je dvignila obrvi in očitajoče pogledala vzgojiteljico.

»Gospa, sestre v samostanu so nas učile, da pomeni sleherni rojstni dan začetek novega leta. Rada bi verjela, da bo tako tudi med nama. Če sem se kaj pregrešila, mi blagovolite povedati to in mi, prosim, zaupajte svoje želje.«

»Želje?« se je ironično nasmehnila vojvodka. »Do mojih želja že dolgo ni nikomur nič.«

»Toda, gospa...« Pritekla je Berta in Eliza ni utegnla končati.

»Mamica!« je zaklical otrok in nestrpno pokazal na Elizino darilo. »Nisi ga še pogledala! Cele ure sem sedela mirno kakor miška, kaj ne, gospodična?«

»Da, dragica, bila si priden model.«

Ko je vojvodkinja razgrnila sliko, se je presenečeno zazrla v Bertin obraz, ki je bil prav dobro zadet. Napetost, ki je bila zavladala v sobi je popustila.

(Dalje)



Zenski vestnik

Za kuhinjo

Dobro pripravljen prepečenec. Običajno napravijo gospodinje prepečenec tako, da razrežejo kruh na koščke in ga posuše v pečici. Ker se tak prepečenec pri prekladanju močno drobi, je mnogo boljše, da prepečenec pripravijo na tale način: Testo, pripravljeno za kruh, daš malo vzhajati, nato ga zvaljaš za prst na debelo in tako zvaljano testo razrežeš z nožem odnožno z modelom za velike piškote, na štirioglate krpice, ki jih na enakomerno razdalje prebodeš s pletilko ali kakim drugim šiljastim predmetom. Zdaj pustiš, da testo še malo vzhaja, nato pa pomažeš krpice po vrhu s smetano ali z jajčkom, kar pač imaš pri roki. Če pa tega ni, poliješ s kavo, da dobi pecivo lepo barvo. Na ta način dobiš gladek prepečenec, ki se ne drobi in čaka dolgo. Tak prepečenec se ti vidi že po zunanosti okusen.

Kunčja pečenka. Za pečenko je primerna živalca, ki šteje tri do pet mesecev. Lepo očisto žival namakamo v mrzli slani vodi kar nekaj uro, nato pa jo obrišemo in pečemo v razbeljeni masti. Pečenko polivamo z mastjo tako dolgo, da postane lepo rjavo zapečena. Pečenega kunca oblijemo z omako, ki jo sestavimo iz žlice gorčice, žlice limonovega soka in mastnega soka. Čenike.

Kislica je nadomestek za špinačo in ima prav dober okus. Je to skromna travniška rastlina, ki pa jo lahko gojiš tudi na vrtu, kjer se ji okus še izboljša. Seje se marca in aprila v dobro vrtno zemljo. Za letos je žal že prepozno. Priporočamo pa vam za drugo leto to setev, ker kislica ne terja posebne nege. Le zemljo naj ima pognojeno. Obira se do jeseni. Poskusite si napraviti špinačo kar iz listov na travniku rastoče kislice.

Kašni cmoki. Na treh četrtih razredčenega mleka skuhaš kašo do gostega. Ko se shadi, zriblješ vanjo malo sirovega krompirja, dodaš malo sirovega masla in toliko enotne moke, da ti je mogoče napraviti cmoke. Nato cmoke skuhaš v slanem krompirju, zabeliš in vsaj malo potreseš s sladkorjem in morda tudi cimetom. Namesto moke lahko dodaš kruhove kocke.

Koristni nasveti

Shranjevanje čevljev in šoljcev. Če denes čevlje ali škornje na vlažno mesto, začnejo kmalu plesniti. To se pa ne zgodi, če jih namažeš z mešanico iz devetih delov terpentinskega olja in enega dela kafe. Tako namazanega obušala se tudi ne lotijo miši ali podgane.

Kako je treba ovratnike pri moških srajcah. Preden začneš likati tak ovratnik, deri med

obe steni ovratnika podolgovat flanelast pas. Na ta način varuješ kravate, ki se radi trgajo zavoljo preozko zlikanega ovratnika. To velja seveda le takrat, če o ratnike trdo likaš. Pri mehko likanih ovratnikih ni nevarnosti za kravato.

Kako ohraniš ribe sveže. Riba ne čakajo dolgo in so pokvarjene zelo škodljive. Vendar pa jih lahko kakšen dan ohraniš sveže, če jih denes v globoko skledo in zaliješ s precej močno raztopljeno kuhinjske soli. Preden jih začneš pečti ali kuhati, jih dobro izmij.



Domači zdravnik

Ljudje, ki zgodaj osivijo, ne zbole za rakom

Zelo zanimivo zvezo med lasmi in rakom je ugotovila zdravniška veda. Zdravniki so namreč opazili, da ljudje, ki imajo raka, do visoke starosti ne osive, medtem ko dobe sive lase že v mladih letih ljudje, ki trpe za želodčnimi čirami. To je tako zanesljiv znak, da lahko zdravniki z zanesljivostjo izključijo želodčnega raka, če je bolnik s 40 ali 50 leti osivel.

To se je pokazalo zelo jasno v neki rodlini. 48-letna žena z želodčnimi čirami je imela že povsem sive lase, njena 70-letna mati, ki je imela raka, je imela pa še lepo črne lase. Večkrat vidimo, da imajo otroci sive lase, starši pa še ne. V takih primerih se večkrat izkaže, da imajo starši raka. Zdravniška veda si razlaga ta pojav takole:

Sivi lasje so delno v zvezi z živčevjem. Zgodaj osive po večini živčni, občutljivi in razburjeni ljudje. Za raka je pa značilna izvestna hladnokrvnost prizadete osebe. To naj bi bil tudi vzrok, da se za rakom oboleni po večini pozno obrnejo na zdravnika. Bolečine do zadnjega niso hude in tako prenašajo ljudje raka, dokler ni prepozno za zdravljenje, ne da bi komu kaj potožili.

Ta ravnodušnost je tudi kriva, da zdravniki tako težavno ugotove raka. Opozorjanje ljudi na zgodnje znake raka in potrebo pravočasnega zdravljenja spravlja iz ravnotežja samo veliko množico živčnih in živčno bolnih ljudi, medtem ko ostanejo ljudje, ki imajo raka, navadno nebržni. Dobra polovica se jih zateče v bolnišnico šele, ko je temeljita operacija že izključena. Za ljudi, ki imajo raka, je menda značilno, da si ne belijo glave z boleznijo, ki je sama po sebi ena izmed najnevarnejših.

Z zehanjem odpravljamo nered v telesu. Človek zeha, kakor je dognano, samo tedaj, kadar v telesu ni kaj v redu in je napako treba z zehanjem spet spraviti v red. Tu gre predvsem za mišično napetost. Ako začne telo popuščati, mora človek zehati. Tudi krvni obtok je včasih lenoben. V trebuhu ali zlasti v jetrih se nabere preveč krvi. To preženemo na preprost način: z zehanjem. Slednjič se tudi prebava lahko pospešuje z zehanjem, kajti ustna žleza izloča pri zehanju slino. Tudi trebušna slina izteka močneje in iz jeter se s krvjo iztisne žolč. Pritisk na črevo ojači njegovo živahnost. Predvsem pa je zehanje važno zavoljo dihanja. Pljuča ujamejo več zraka kakor navadno. Če zehamo utrujeni, služi zehanje v glavnem prezračenju pljuč. Prej smo pač le slabotno in kratko dihal. Po zehanju je dihanje počasnejše in izdatnejše, trebušno dihanje je močnejše. Čisto drugače zehamo, kadar se zbudimo. Prezračenje pljuč tedaj ni potrebno, kajti v spanju smo dihal dovolj globoko. Samo izdihavanje se ojači. Pogostokrat je zehanje, ko smo se zbudili, združeno z drhtenjem vsega telesa. Vse mišičevje se namreč čvrsto skrči in tako pospeši krvni obtok. Pravi namen zehanja, ko se zbudimo, je povečanje mišične napetosti.

Vrsto zakonskih mož je nalagal, da so jim žene nezveste

Neka manjša kavarna v predmestju Budimpešte je imela pred kratkim nenavadno mnogo gostov. Natakariji so zadovoljnih obrazov hoteli od mize do mize in stregli še zmerom prihajajočim novim gostom. Blagajničarka se je tudi na vsi moč prizadevala, kako bi se temu ali onemu gostu čim vljudneje nasmehnila. Mlada prodajalka cigaret se je enako trudila, da bi čim več prodala. Toda gostje so ostali mrkli, za vsak prijazni smehljaj nedostopni.

Potekla je cela ura nestrpnega razpoloženja in pričakovanja. Tedaj pa je neki gost potegnil iz žepa pismo in ga začel glasno brati. Njegove mu zgledu so sledili brž vsi ostali. Vsak izmed njih je vzel iz žepa pismo enake velikosti in na veliko začudenje vseh tudi enake vsebine. Neki hudomušnež si je pač privoščil malo zabave. Napisal je nepodpisano pismo v obliki nekake okrožnice, ki ga je potem razposlal številnim poročnim možem. V pismu je sporočil vsakemu, da mu je žena nezvesta in da se je v tisti majhni predmestni kavarni domenila s svojim novim ljubčkom za sestanek. Gostje so kmalu spoznali, da to ne more biti drugega kot potegavščina, saj niti ene izmed njihovih žen, o katerih zvestobi so bili tako zelo podvomili, ni prišla v kavnarno.

Z zabavno zadevo je seveda imela opravka tudi policija. Dozda pa se ji še ni posrečilo najti tistega hudomušneža, ki si je bil na račun tolikega števila zakoncev izmislil tako neumestno šalo.

V GLEDALIŠČU

Hči: »Prihodnje dejanje se igra čez eno leto.«
Oče: Tako? A bosta vstopnici takrat še veljavni?»

»Strela nebeska, to je lepo obdarovanje! Kaj gredo izpred nosa ti plemeniti rdečkožci — vse pomaga, če pošljem kroglo za njimi — tu mi tri bi lahko zdrobil v kašo, tu ne bi potreboval tuje pomoči, saj takle rdečkožec ni mišičast kakor nas eden! Kako naj bo mišičast, saj svoj živ dan ničesar ne dela. Ampak sramu pa tudi nimajo ti vragovi, kar tako mirno jo pobrišejo.«

»Temu se pravi vojna napoved, dragi brat!« nadere Simon Konrada.

Konrad pa mu odvrne, ne da bi trenil s očesom: »To je napoved miru!«

»Tako, tako. Zelo preudaren mož ste, Konrad, pri svojih petintridesetih letih! Mar so tisti pasovi ležali pred vami? Menda vendar ne mislite, da bodo rdečkožci tudi vas pustili v miru!«

»Vem, da ne. Tista izpoved miru je veljala le mojemu svaku...«

»Prebrisanega svaka imate, gospod Konrad, moram že priznati. Ta si zna zavarovati kožo. On pač namerava tam žeti, kjer so drugi sejali. Ko bo rdeča povodenj preplavila deželo, ko bodo zagorele domačije in polja, tedaj nemara misli, da bo zagospodoval. — Dičnega svaka imate, dragi gospod Konrad!«

»Pazite na svoj jezik, mladi mož, vam rečem ponovno!«

»Mladi mož, mladi mož, kaj naj bi ta beseda!« reče Simon Butler v zadržani jezi. »Moja krogla zadene in švigne prav tako naglo kakor vaša. Drevo poderem prav tako kakor vi. In kamor zadene moja pest, tu si jo pogledajte, tam ne zraste več trava. Vaš dični svak naj se varuje... Kdor s sovražnikom živi v miru, je izdajalec. Tako mislim jaz in tako misli vsak poštenjak.«

»Svak se ne bo pregrešil, menim.« Konrad je bil še vedno miren.

»Menim. Aha. To je tisto. Menite že, toda go-tovi si tega še niste. Rečem pa: Kri vseh belcev naj se razlije čez onega, ki ni z nami. Da, kri vseh belcev žena in otrok!«

Slednje besede Simona Butlerja so zvenele skoro svečano. Mirko, ki se je bil pravkar vrnil, jih je še ujel. Presunjen je dejal:

»Jaz nisem z vami! Indijanci so moji prijatelji!«

Simon Butler je zardel v obraz kakor rak. Videti je bil, kakor da hoče planiti v Mirka. Pustil



Prerijski Indijanec je nosil dolge lase z orljiimi peresi, katerih vsako je imelo poseben pomen. Tako so nosili lase Indijanci iz plemen Siou, Assiniboin, Miami in nekaterih drugih

je puško pastil, stisnil je pesti, komaj se je še premagoval. Dane Bun je majal z glavo in gledal Mirka, ni pa črnil besede. Tedaj je vmes segel Konrad, in sicer z besedo, v kateri so drhteli bolest, prezir, odpor:

»Mirko, ali se boš zadržal mirno, če nam bodo še dalje krādli živino, zažigali polja, morili prijatelje?«

Vse tri ženske, prestrašene od prejšnjih glasnih

besed Simona Butlerja, so se zdajci pojavile pri vratih. Razprtih oči so motrile, ali bodo res moški zdajci planili drug na drugega, ko so vendar še pred nekaj trenutki bili dobri, zvesti prijatelji med seboj.

Mirko se je oprl z obema rokama ob mizo in se zazrl v Simona Butlerja. Nekam pridrušeno so se glasile njegove besede:

»Vsa kri, ki bo potekla, naj pride na one, ki so pogodbe sklenili in jih prelomili, na one, ki so rdečkožce osleparili za kožuhovino in jih opajali z žganjem, na one, ki so divjačino preganali, da morajo rdečkožci zdaj gladovati, na one, ki sicer prebirajo sveto pismo, a ravnaajo z Indijanci slabše kakor z živalmi! Indijanci so pošteni in zvesti. In ta dežela je velika, mnogo prostora je v njej, toda vaša požrešnost in pohlep po zemlji, vaša nevoščljivost in zloba se ne nasitijo. Čedalje več hočete, čedalje več. Majhen denar plačate Indijancu za dragoceno krzno, ki je vredno pet srebrnih tolarjev. Cunjasto staro volneno odejo jim daste za cel gozd in še mislite, da ste tem butcem dali preveč. Kroglo daste za dušo, in to vam je tudi še predrago... Pojdite svojo pot, jaz pojdem svojo. Izdali ste Boga v samih sebi... Pojdite svojo pot, samo glejte, da jo boste našli. Jaz pojdem svojo!«

Simon Butler se je porogal Mirku v obraz.

»Kako stari pa ste, da nam besedičite kakor duhovnik na prižnici. Moja polt je bela in bela naj bo tudi ta dežela! Tu ni prostora za ljudi druge barve!« Položil je svojo trdo, močno pest na mizo tik pred Mirko: »Kar more ta roka storiti, bo storila. Do Ohaja in še dalje tja do Misissippija in Misourija ne bo nobenega rdečega rdečkožca več, ko bom jaz legel v zemljo. Če nečajo biti naši hlapci, nimajo prostora na zemlji. Pod zemljo pa je prostora za vse dovolj.« Po teh besedah je popadel svojo puško in odrinil.

Tudi Konrad je bil globoko užaljen:

(Dalje)

Na rokah jo je nosil

Dr. Rudolf, star 34 let,
Dr. Peter, star 40 let,
Dr. Stefan, star 36 let.

Prizor se odigrava na stanovanju dr. Rudolfa. Za pisalno mizo sedi dr. Rudolf, ki se je pravkar obrnil ves začuden k vstopajočemu, zelo razburjenemu dr. Petru.

Dr. Rudolf: »Zjutraj ob osmih? In v črni obleki? Kaj se je zgodilo?«

Dr. Peter: »Povej mi, prijatelj, ali nisem bil s svojo ženo vedno dober. Ali nisem nosil Mimice deset let svojega zakona na rokah?«

Dr. Rudolf: »Zaradi tega se ti ni treba opravičevati pred menoj.«

Dr. Peter: »Ali ji nisem bral sleherne želje iz oči? Odgovori: da ali ne.«

Dr. Rudolf: »Da!«

Dr. Peter: »Ali nisem bil ljubezniv, skrben mož? Deset let sem ji bil zvest, to lahko pri-sežem s čisto vestjo! Ali ni tako?«

Dr. Rudolf: »O spoštovanem doktorju Pe-tru mi ni znano nič slabega.«

Dr. Peter (udari po mizi): »Pa me je le varala!«

Dr. Rudolf: »To ni lepo zate!«

Dr. Peter: »Zame? Kaj? Zame?«

Dr. Rudolf: »Da, da, zate! Če žena vara svojega moža, je vedno mož kriv. Bržkone bi ti ne bilo treba nositi Mimico na rokah, ampak bi jo moral od časa do časa malo preklestiti!... Sicer pa še zmerom ni prekasno!«

Dr. Peter: »Pa je, prepozno je! Dam se lo-čiti!«

Dr. Rudolf: »To prav za prav ni namen zakona, ampak ti ne odsvetujem. Ze zaradi tega ne, ker bom kot odvetnik nekaj pri tem za-služil. Na jasnem si pa zdaj nisem, ali bi za-stopal tebe ali Mimico.«

Dr. Peter: »In bi hotel ti zares zagovarjati to — to — mojo ženo?«

Dr. Rudolf: »Sem zagovarjal že bolj ne-dolžne roparske morilce... Kot izkušen človek bi ti svetoval, da vrneš v ločitveni razpravi vso krivdo nase.«

Dr. Peter: »Ali si znorel?«

Dr. Rudolf: »Le poglej, prvič je mnogo ga-lantnejše, da prevzameš vso krivdo ti...«

Dr. Peter: »Galanterje? V svojem življenju ne bom več galanten nasproti nobeni ženski!«

Dr. Rudolf: »Zdaj imaš 40 let, prijatelj, in je naše življenje tako, da se vleče do 70 let! Torej nikakih predčasnih priseg!... Drugič bi te ljudje še vrhu tega zasramovali kot možička, ki mu je žena nataknila rožičke, če bi označil svojo ženo za krivo! V nasprotnem primeru bi pa govorili: »Ali ti je to veseljak! Ima tako mično ženico, pa kljub temu skače preko ojnice!«

Dr. Peter (divji): »Tako mično ženo! Ti imaš lepo moralno!«

Dr. Rudolf: »Jaz? To ni moja morala, tem-več morala družabnih slojev, v katerih občujeva.«

Dr. Peter: »In tvoja morala?«

Dr. Rudolf: »Hm...«

(Premor)

Dr. Peter: »Prosim te, bodi v dvoboju moj sekundant.«

Dr. Rudolf: »Dobro! V to svrhu pa moram vedeti, kdo je tvoj srečni dvojniki v Mimicini zadevi.«

Dr. Peter: »Prosim te, izražaj se malo resnejše! To je dr. Stefan.«

Dr. Rudolf: »Strelaj! Toliko poguma mu pa ne bi prisojal!«

Dr. Peter: »Ti imenuješ to pogum? To je svinjarija! Lopovstvo!«

Dr. Rudolf: »Med drugim tudi to!«

Dr. Peter: »Naš prijatelj Stefan! Pa bi še človek kaj verjel prijateljstvu.«

Dr. Rudolf: »Morda pa ni mislil tako hudo.«

Dr. Peter: »Prijatelj, jaz...«

Dr. Rudolf: »Trikratna izmenjava krogel? Na deset korakov?«

Dr. Peter: »Da!«

Dr. Rudolf: »Pojdem k Stefanu. Ob enaj-stih dobiš odgovor.«

Dr. Peter: »Hvala lepa, prijatelj!« (Vstane.)

Dr. Rudolf: »O, prosim! Pa znaš prav za prav streljati?«

Dr. Peter: »Ne!«

Dr. Rudolf: »Sicer bi se ti bržkone ne mu-dilo tako. Čudno je, da so baš ljudje, ki niso imeli še nikdar samokresa v rokah, najhitreje pripravljeni na dvoboj. Pozdravljen!«

Dr. Peter (se poslovi).

Uro kasneje. Dr. Stefan vstopa pri dr. Rudolfu.

Dr. Stefan: »Slutim, da že veš.«

Dr. Rudolf: »Tako precej že vem.«

Dr. Stefan: »Ali nimam grozne smole?«

Dr. Rudolf: »Po tako veliki sreči, ki si jo užival prej.«

Dr. Stefan: »Bilo je tako dražestno! Osem let sem imel to mično razmerje z Mimico...«

Dr. Rudolf: »Osem? Ti, to je nesramno!«

Dr. Stefan: »Ne besediči, prosim! Prosil bi te za majhno uslugo: bodi moj sekundant!«

Dr. Rudolf: »Ne!«

Dr. Stefan (začuden): »Ne? Zakaj ne?«

Dr. Rudolf: »Drugič, ker sem že Petrov se-kundant, in prvič...«

Dr. Stefan: »Peter je bil že tu? Ali zna streljati?«

Dr. Rudolf: »Ne!«

Dr. Stefan: »Jaz tudi ne. Imaš še drugi vzrok, da si odklonil mojo prošnjo? Ali ga smem slišati?«

Dr. Rudolf: »O, prosim! In prvič, ker si falot!«

Dr. Stefan (plane): »Vsakemu drugemu bi prismoilil zausnico!«

Dr. Rudolf: »Vsakemu drugemu bi jo jaz vrnil!... Da, prijatelj, ti si falot! Ubogi Peter se mi je prej tako smilil. Tako dober, pošten človek!«

Dr. Stefan: »Da ni to, bi z njim sploh ne občeval.«

Dr. Rudolf: »To bi mu bilo bržkone mnogo ljubše!... Postavi se vendar na stališče Petrovo...«

Dr. Stefan: »To sem storil tako že precej-krat!...«

Dr. Rudolf: »Da si se zaljubil v Mimico, razumem, saj je očarljiva. V istem trenutku pa bi bil moral prekiniti prijateljstvo s Petrom. Brez dvoma! Namesto tega si pa še vedno igral vsak četrtek zvečer tarok z menoj in Petrom. Fej!«

Dr. Stefan: »Ali naj bi bil mar šel k Petru in mu dejal: »Tvoja žena in jaz se ljubiva in zaradi tega ne smem več s teboj igrati?« Tega nisem mogel — tem manj, ker igra Peter tako sijajno slabo...«

Dr. Rudolf: »Brezvestnež! In nate se je obe-čila Mimica!«

Dr. Stefan: »Tebi bilo seveda ljubše, da bi se bila nate... Zapomni si, prijatelj, zakonske nezvestobe je kriva vedno le žena. Peter je poštenjak, ampak ni mož za Mimico. Če bi ga ne bila varala z menoj, bi ga gotovo z drugim. In sem si torej mislil: če že mora biti varan, zakaj ne bi bil jaz tisti srečnik! Človek se žrtvuje! Jaz sem ji bil vsaj teh osem let zvest, to pri-sežem lahko z mirno vestjo.«

Dr. Rudolf: »Nesramnost je poslednje oro-žje ljudi tvoje vrste. Toda ne bom nič pridigal. Dejal sem ti, da si človek brez vsakega značaja, in s tem konec! Ali veš, da se da Peter ločiti? On je za vse večne čase nesrečen.«

Dr. Stefan: »To ni bil moj namen! Če bi bil kdaj slutil, da naju bo zasačil, bi bil mnogo moralnejši!«

Dr. Rudolf: »Na kratko: kdo sta tvoja se-kundanta?«

Dr. Stefan (vstane): »Spročim ti njuni imeni do danes opoldne.«

Dr. Rudolf (se tudi dvigne): »Hvala! Sicer pa bom še svetoval Petru, naj se ne strelja s teboj, ampak te da po izvršeni ločitvi nekaj mesecev zapretili.«

Dr. Stefan: »Kako si vendar ljubezniv!«

Dr. Rudolf: »Drugega tudi ne zaslužiš! Pre-grdo si naredil z njim! Naravnost ostudno!«

Dr. Stefan (mrzlo): »Drugega mi nimate ni-česar povedati?«

Dr. Rudolf (ostro): »Ne!«

Dr. Stefan: »Zbogom! Sicer se pa še po-meniva temeljito!«

Dr. Rudolf: »Sem vam na razpolago! Toda opozarjam vas že vnaprej: jaz znam streljati! Se klanjam!«

Dr. Stefan (odide).

Dr. Rudolf (hodi razburjen po sobi gor in dol): »S tem človekom je imela razmerje... Ne-verjetno!... Kje je imela oči!... In celih osem let! (Stopi k pisalni mizi, vzame papir in piše):

Ljuba Mimica!

Šest let sem ti bil zvest, to lahko pri-sežem z mirno vestjo. Zdaj se morajo ločiti najina pota. Da si poročena, sem ti odpus-til, ampak da si me varala s Stefanom, se mi gabi. Sram te bodi! Pripravil bom tvojega moža, da prevzame vso krivdo ob ločitveni razpravi nase. To je poslednja ljubeznivost, ki ti jo še izkažem. Zbogom!

Dr. Rudolf.

(Se enkrat prečita pismo in ga zalepi. Ko piše naslov, vzdihne zamišljeno): »In naši lepi ve-čeri taroka...«

Ettlinger.

IZDALA SE JE

Gospodinja: »S kom ste pravkar govorili v veži?«

Služkinja: »Z bratom!«

Gospodinja: »Tako? Kako da mu je ime?«

Služkinja: »Ime? Ah, ime — ime sem čisto pozabila...«

HITRO NEKAJ ITALIJANŠČINE

DEVETINŠTIRIDESETA VAJA

Una povera fanciulla raccoglieva delle mam-mole presso una stépe e ne faceva un mazzolino. Passò frattanto un glóvine e le disse: »Dammi quel mazzolino, e ti dó dieci centésimi.«

»Non pòsso,« rispose la bimba, »lo fò per la mamma, che oggi è la sua fèsta.«

»Ti dó venti centésimi.«

»No!«

»Te ne dó trenta.«

»L'ho destinato alla mamma, e non lo dó per dièci lire.«

Il glóvine, commosso dall'amore di questa buò-na figliuola, le donò cinque lire, e le lasciò il maz-zolino delle mämmole.

Prevod: Neka uboga deklica je nabirala vijolice zraven žive ograje in delala iz njih šopek. Med-tem je prišel mimo neki mladenič in ji rekel:

»Daj mi oni šopek in dam ti deset čentezimov.«

»Ne morem,« je odgovorila mala deklica, »de-lam ga za mater, ker ima danes svoj god.«

»Dam ti dvajset čentezimov.«

»Ne!«

»Dam ti trideset.«

»Določila sem ga materi in ne dam ga za de-set lir.«

Mladenič, ganjen od ljubezni te dobre hčerke, ji je daroval pet lir in ji je pustil šopek vijolic.

Razlaga besed: la fanciulla — deklica; raccò-gliere — nabirati (nepravilen glagol; spregatev zdajšnjega časa: raccòlgo, raccògli, raccòglie, raccògliamo, raccògliete, raccòlgono); la mämmola — vijolica; presso — zraven; la stépe — živa ograja; il mazzolino — šopek (manjševalna oblika besede il mazzo, ki pomeni večji šopek); passare — mimo iti; frattanto — medtem; il glóvine (ali: il glóvine) — mladenič; disse — je rekel (dovršni pretekli čas nepravilnega glagola dire — reči); rispondere — odgovoriti (rispose — dovršni pretekli čas); la bimba (ali: la bam-bina) — majhna deklica; ché (toliko kakor per-ché) — kajti, ker; la fèsta — god, godovni praz-nik; te ne dó — ti dam od njih (ne — od njih; italijanski način govora, ki med nami ni običa-jen; »te« je toliko kakor »ti«, a se rabi v tem primeru »te«, ker se i pred »ne« spremeni v e); destinare — določiti; commosso — ginen; figliuò-la — hčerka; donare — darovati.

Trieste — Gorizia

Smrt triestinskega športnika na bojišču. Na libijskem bojišču je padel korporal Jožef D'Erri iz Triesteja. Bil je znan športnik-rokoborec.

Kmetijski dopusti. V smislu posebnega razgla-sa boče dobili vsi oni kmetovalci, ki so pod oro-žem, posebne kmetijske dopuste, ki bodo trajali ob času košnje in žetve po 15 dni, v času mlačve pa 30 do 45 dni.

Iz Spodnje Štajerske

V občini Zgornji Sv. Kungoti je bil postavljen nov župan, in sicer je to naseljenec in krajevni skupinski vodja Heimabunga Erik Lässig, ki je prispel iz sudetskih krajev.

Smrt dveh Kočevarjev. V brežiški bolnišnici je umrla Pavla Lacknerjeva iz Kočevja. V sta-rosti 84 let je v Cerkljah pri Krškem umrl Kočevar Peter Hönigmann. Rajnki je bil znan pod imenom Kroiner Peter kot gostilničar v Slo-venski vasi pri Srednji vasi.

Smrt starega Mariborčana. V Mariboru je umrl bivši kamnosek in izdelovalec cementnih izdel-kov Ferdinand Rogač. Doma je bil s Koroškega, od koder je prišel v Maribor leta 1898. Pokojnik je bil oče docenta na graški tehnični fakulteti dr. inž. Rogača.

Bik ga je usmrtil. 70letni staroupokojenec Ur-ban Schrittwiesel iz Malega Vejiča je bil na poti skozi gozd, ko ga je naenkrat začel preganjati sosedov bik. Stari mož ni mogel ubežati divji ži-vali, ki ga je podrla in mu za tako hude po-škodbe, da je umrl.

Otroci so povzročili gozdni požar. V gozdu pe-sestnika Janeza Polca v Gornjem Motniku je na-stal te dni požar, ki sta ga povzročila dva otroka. Pasla sta ovce na bližnjem pašniku. Proti večeru je postalo hladno in zakurila sta v gozdu, da bi se pogrela. Suho listje se je pa vnelo in kmalu se je požar razširil. Prihitieli so gasilci in orož-niki, ki so preprečili hujšo nesrečo.

Iz Srbije

Srbohrvaščino poučujejo na madžarskih šolah. Madžarski prosvetni minister Homan je izdal odlok, po katerem se smejo na meščanskih šo-lah poučevati srbohrvaščina, ukrajinsščina (ru-sinsščina), rumunščina in slovaščina po dve uri na teden kot neobvezni učni predmet v krajih, ki so jih zasedle madžarske čete. Nemščina pa je na madžarskih šolah obvezen predmet.

DOMAČE NOVICE

* Navodila Visokega komisarja za ureditev in razdelitev življenjskih potrebščin. Predzadnje nedeljo je v vladni palači Visoki komisar predsedoval prvemu sestanku članov odbora za ureditev prehrane, nje razdelitev in določitev cen industrijskim, kmetijskim in obrtnim proizvodom. Ekscelencja Visoki komisar je naslovil nekoliko pozdravnih besed navzočim in izrazil svojo gotovost, da lahko računa na popolno sodelovanje tako pri preučevanju kakor pri reševanju važnih vprašanj, ki so v načrtu. Nato je kot predsednik začel razpravo o raznih vprašanjih sporeda, zlasti o preskrbi mesta s kurivom, o cenah za les, premog in električno razsvetljavo, nadalje o cenah tkanin in glede preskrbe in razdelitve vina za vso pokrajino. K različnim zadevam so se oglasili navzoči, nato pa je Visoki komisar o vsakem vprašanju podal kratek pregled o določbah in ugotovitvah sprejetega sklepa, ali pa je dal nalog posameznim veščakom, naj nadzirajo in še temeljiteje razjasnijo vprašanja, da se bo lahko dosegla takojšnja njihova nujna rešitev. Na koncu je Visoki komisar sporočil, da je tudi oskrba s cementom za potrebe naše pokrajine popolnoma zagotovljena.

* Pojasnilo vsem pridelovalcem žita, krompirja, fižola in lanu. Kakor hitro je izšla uredba Visokega komisarja (Službeni list, št. 38 od 13. maja) o obvezni prijavi površin, posejanih z žitom, krompirjem, fižolom in lanom, prihajajo prizadeti na Pokrajinski prehranjevalni zavod z vprašanji, ali je treba prijaviti tudi malenkostne posevke in katera je najmanjša količina, ki jo je treba še prijaviti. Prizadeti se opozarjajo, da je tako iz uredbe kakor iz predpisanih prijavnih tiskovin razvidno, da je treba prijaviti vsako tudi najmanjšo količino posevka, bodisi na livji bodisi na vrtu. Prijavne tiskovine se dobe na občinskih uradih, v Ljubljani pa na Mestnem gospodarskem uradu v Beethovnovi ulici 7.

* Nad 45 milijonov prebivalcev šteje Italija. Uradni list v Rimu objavlja podatke o ljudskem gibanju v Kraljevini: Dne 30. aprila je bilo na ozemlju Kraljevine 45.452.000 prebivalcev. Pri tem niso upoštevani prebivalci ozemelj, ki so bila priključena Italiji v zdajšnji vojni.

* Dovolilnice za Ljubljano. Prebivalstvo se opozarja, da se izdajajo dovolilnice za potovanje v Ljubljano za novomeško prebivalstvo edino pri uradu javne varnosti na okrajnem glavarstvu. Okoliško prebivalstvo izven mej novomeške mestne občine pa lahko prosi za te dovolilnice na poveljstvu Kr. karabinierjev v Novem mestu. Tam se izdajajo tudi dovolilnice za vožnjo s kolesi, in to za mestno kakor za okoliško prebivalstvo.

* Za sprejem v bolnišnico je potrebno dokazilo o istovetnosti. Splošna bolnišnica v Ljubljani prosi vse občine, naj obveste svoje občane, da za sprejem v bolnišnico prinese s seboj vselej listino, s katerimi se dokaže osebna istovetnost: propustnico ali osebno izkaznico ali železniško legitimacijo ali uradno napotnico ali sploh kako listino. Isto velja za občane mestne občine ljubljanske, ki stanujejo izven kontrolne črte.

* Odkupne cene za italijansko zgodnjo zelenjavo in za zgodnje sadje. Iz Rima poročajo, da je kmetijski minister izdal predpise o cenah za zgodnje sadje in zgodnjo zelenjavo. Cene, ki so določene, so odkupne cene, ki jih dobi pridelovalec in se seveda v prometu primerno povečajo zaradi razdeljevalnih in prevoznih stroškov in dobička veletrgovine in nadrobne trgovine. Odkupne cene za češnje so določene za štiri kakovostne skupine med 165 in 290 lir za metrski stot. Odkupne cene za breskve znašajo 290 do 350 lir, za jagode 270 do 560 lir, za stročji fižol 210 do 290 lir in za mlado čebulo 95 lir za metrski stot. Te cene so nekoliko nižje, kakor so veljale doslej.

* Nova maša slovenskega rojaka v Rimu. Pred dnevi je bil posvečen v jezuitski cerkvi v Rimu v mašnika pater Anton Koren iz Šoštanj. Naslednje jutro je imel v kapelici slovenskih šolskih sester novo mašo. K novi maši so se zbrali Slovenci iz vseh delov Rima. Novomašniku sta asistirala njegov primorski rojak Budihna in njegov prijatelj iz Litve, tudi jezuitski duhovnik v Rimu. Novomašni govornik pa je bil rojak pater Zore.

* Pogreb vojaka, ki je padel v prvi svetovni vojni. Iz Asiaga v Gornji Italiji poročajo o nenavadnem dogodku. Dva italijanska karabinierja sta te dni v bližini Asiaga na svojem nadzorstvenem obhodu našla na ostanke človeškega okostja, ki so prišli na dan, ker se je zemlja na tistem kraju usedla. Ker se jima je ta najdba zdelo nenavadna, sta začela odkopavati zemljo in tako našla celoto človeško okostje.

N podlagi reči, ki sta jih dobila poleg zasutega okostja, sta zanesljivo ugotovila, da so to zemski ostanki nekega italijanskega vojaka, ki je padel že v prvi svetovni vojni. O najdbi sta karabinierja potem obvestila svoje predpostavljene in je bilo odredeno, da se kosti pred približno 25 leti padlega italijanskega vojaka dostojno pokopljejo. Položili so jih v skupni grob Neznanega vojaka.

Iz Gorenjske

O koroškem skadatelu Tomažu Košatu je objavil celovski dnevnik članek. Tomaž Košat je umrl pred 28 leti. Dne 21. maja l. 1914. se je na celovškem pokopališču zbralo 600 pevcev in 10 tisoč pogrebcev, ki so se poslovlili od priljubljene ga očeta koroške pesmi. Bil je častni član 38 pevskih društev in častni meščan mesta Celovca. Tomaž Košat, ki je bil slovenskega rodu iz Vetrinja, se je s harmonizacijo koroških pesmi povzpel tako visoko, da je s svojim kvintetom nastopil pred znamenitim skladateljem Richardom Wagnerjem. Celovski moški pevski zbor si je zdaj postavil nalogo, da bo negoval spomin na Košata in na njegove skladbe. V Vetrinju bodo prirejali pevske svečano-osti in postavili spomenik.

V Litiji so ustanovili športno in televadno društvo. Te dni je društvo priredilo godzni tek, ki se ga je udeležilo čez 120 tekačev.

Staro Stolfovo hišo v Račavičici podirajo. Ena izmed najstarejših račavičijskih hiš, to je Stolfovo hišo, so začeli podirati. Pri podiranju so

delavci našli v nekem stropu letnico 1780. Menijo, da je bila hiša zgrajena to leto.

Iz Hrvatske

Zagrebsko vseučilišče je staro 273 let. V državnem arhivu v Zagrebu so našli listino cesarja Leopolda iz leta 1669., s katero je bila tedanja jezuitska akademija v Zagrebu uvrščena med vseučilišča. Potemtakem je zagrebško vseučilišče, ki se je razvilo iz omenjene akademije, staro 273 let.

Nova imena zagrebških ulic. Bivšo Cesto kraljice Marije v Zagrebu so prekrstili z imenom Arnalda Mussolinija, kakor je to obljubil o priliki svojega poslednjega obiska pri zagrebškem fašističnem združenju dr. Pavelić. Zupan Ivan Werner je imenoval dozdajšnjo Praško ulico za Ulico Stipe Javora, dozdajšnja Karadžićeva ulica pa je preimenovala v Ulico Džemaludina Čauševića. Bivša Slovenska ulica je imenovana po kapetanu Miji Babiću, ki je padel v borbi proti četnikom. Obradovićeva ulica se zdaj imenuje Ulica Muse Čazim Čatića.

V SOLI

Katehet pove v prvem razredu zgodbo o Jožetu, ki so ga njegovi bratje prodali, nato pa vpraša: »In zakaj je bilo to dejanje posebno grdo?«

»Ker so ga prepoceni prodali,« se odreže bistri Jakec.

Kakor Apolon in Diana

Kadar koli je vstopil, mu je najprej pogled splaval na kip na mizi in obšlo ga je čudno čustvo. Apolon, sedeč na skali, se je nagibal k Dijani navzdol. Levica se mu je krožila ob golem telesu v objem. In ona mu je visela na vratu, da so se prsa prečudno lepo bočila in je vsa postava dihalo v mladosti in ljubezni. In z muko je odtrgal pogled od kipa in zazrl nato njo ob oknu s smehljajem okoli ust. S tistim očarljivim nasmehom, ki ga je vselej tako čudno vznemirila.

»Ah, vendar!« je dejala. »Menila sem, da vas več ne bo k nam. Bila sem prepričana, da smo se vam kaj zamerili.« Ponudila mu je stol, ko mu je prej stisnila roko in se mu zazrla v oči.

»Oprostite, milostljiva,« je zaprosil. »Nikakor nisem mogel priti, dasi bi bil rad.« To je bilo resnično, da ni mogel kljub temu, da bi bil rad šel. Nekaj ga je vleklo, na drugi strani ga pa zadrževalo.

»Midve sva vas vsak dan pričakovali. Erna vas je vsak dan omenila. Čuden je ta otrok zadnje dni. Kakor bi bila bolna,« je gospa nadaljevala. »Hotela sem že poslati po zdravnika, ampak, kaj jaz vem... Zdaj pa je šla v knjižnico in se bo kmalu vrnila.«

Spomnil se je Erne in srečen nasmeh ga je obšel ob spominu nanjo. Zaslutil je vzrok njene bolezn. Hkratu pa ga je obšlo kakor huda krivda, ki jo je zakrivil on sam. Vedel je, da ga ljubi, toda kako naj bi jo ljubil tudi on sam, on kot ubog študent, ki jo je nekdanji instruiral — bil je nekaj let pred njo v gimnaziji — pozneje pa, ko ni več hodila v šolo, prejel včasih podporo od njene matere. Kako bi pač bilo mogoče, da bi smel gojiti ljubezen do Erne. Bilo pa je še nekaj drugega, kar ga je zadrževalo, da ni tako pogosto zahajal k njima na posete. Spoznal je, da ga ljubi tudi Ernina mati. In to ga je vznemirjalo in ga zadrževalo. Obšlo ga je včasih, da bi se vdal tej ljubezni, ki bo, kakor je menil, kmalu minila, toda na drugi strani Erna in pa sploh njegov položaj. Vse to je bilo vzrok, da ni več tako pogosto prihajal, da se ju je skoro izogibal.

»Tako se mi zdi, da se naju izogibljete,« je govorila s smehljajem na ustnicah in na pol zaklopila oči. Bila je krasna tedaj in kljub osemindesetletni letom kot mladostno dekle. Kakor bi bila šele zdaj dorasla v polnost življenja in se razvila, ko že deset let ni imela več moža. Kakor bi bila šele zdaj vzkila v njej ljubezen...

Igrala se je z nizom biserov, ki so ji viseli okoli vratu navzdol na lepe prsi.

»Oprostite, res nisem mogel,« je lagal in bilo ga je sram, ker je slutil, da ve, kako laže. »Študiram, saj veste, rad bi napravil še ta izpit, da potem grem malo dalje.«

»V Budimpešti?« je omenila skoro trpko.

»Da. Saj bi tu delal izpite, pa je le nekaj drugega, če človek v večjem mestu študira, da dobi vpogled v življenje in obzorje, ki je tako potrebno.«

Po Budimpešti je hrepenel že dolgo. Toda zdaj ga je priganjalo tjakaj še to. Da se vsaj za nekaj časa umakne. Potem, potem, je menil, bo že vse pozabljeno, vse bo že daleč, še spominu ne doseže.

»Da,« je nadaljevala. »Nov svet. Pozabljen bo stari, pozabljeni bomo mi. Ko se boste vrnili, boste tujec in mi si bomo kakor da se nismo poznali.«

»Milostljiva,« se je dvignil. »Kako morete kaj takega govoriti! Kaj me tako slabo sodite?« Glas mu je bil mehek in proseč. Sam ni vedel, kdaj je pristopil do nje in se ji zazrl v oči. Smehljala se je očarljivo.

»Ah,« je govorila smehljaje se. »Ne zamerite, saj sama včasih ne vem, kaj govorim... Ne, samo zato sem tako govorila, da bi vas razburila, samo zato...«

»Ker me ljubite,« mu je ušlo in splahnela mu je vznemirjenost z obraza. Nasmeh ga je obšel in zdelo se je, da je bil srečen; in v resnici je bil tisti trenutek. Pozabil je vse drugo, videl je njene lahno priprte modre oči, polne hrepenenja in željne ljubezni; videl je smehljajočo se rdečo usta kakor v pričakovanju poljubov; videl je: zakrožene prsi. In niti sam ni vedel, kdaj jo je objel okoli pasu, jo stisnil k sebi, se ji za trenutek zazrl v oči in se nato sklonil k njej v poljub.

»Srečna sem,« se je smehljala. »Vsa leta, kar sem vas spoznala, sem hrepenela, vi pa ste bili tak okornež in brezsrčnež, da niti opaziti niste hoteli. Morala sem vas na tak način prisiliti.« In nastavila mu je ustnice in on se je sklonil k njej in bil srečen...

In tako niti zapazila nista, da je nenadno vstopila Erna in obstala trenutno kakor brez zavesti ob durih. Roke so ji omahnile, nato pa jo je objel kakor histeričen smeh. Skoro zakrohotala se je.

»Kako krasno! Apolon in Diana,« je pokazala na kip na mizi. Ona sta trenutno onemela in se spogledala. Nato pa se je gospa nasmehnila:

»In kaj to tebe briga? Če ne znaš spodobno prihajati, vsaj dostojna bodi!«

»Ampak čudno,« se je še smejala Erna, da zna gospod Silvo tako ljubiti, ko se na drugi strani tako visoko drži, kakor bi se ga kaj takega sploh ne tikalo. Sicer pa moje čestitke tako mami kakor tudi gospodu.«

Nato je vrgla knjigo po mizi in odvihrala v svojo sobo. Tam je za trenutek obstala, nato pa omahnila na posteljo in krčevito zajokala.

Silvo je stal brez zavesti in brez volje in njegove oči so bile brez izraza. Ona pa se je smehljala, se nagnila k njemu in ga poljubila, kakor bi se ne bilo nič zgodilo.

»Zdaj je vsega konec,« je pomislil in se skoro razveselil. »Ljubila me je, jaz pa sem jo varal.« In nato se je nasmehnil.

»Da je le že konec vsej tej nejasnosti...«

Carmen Halkeji — iz madžarsčine: L.

KER NI NIČ NOTRI

Jakec spričo pogleda na godovna darila pozabi na zajtrk. Potem toži mami, da ga boli želodec.

»Vidiš, to je samo zato, ker ni nič notri,« ga pouči mama.

Drugi dan stoka dekla, da jo boli glava. Pepček takoj ve, zakaj.

»Seveda, ker ni nič notri.«



PO SVETU

× Zaradi varčevanja z usnjem bodo morali curiški šolarji hoditi v šolo bos. Oblastva v Curihu so prišle na misel, da bi v poletnih šolskih mesecih odredila vsem šolarjem, da morajo bos prihajati v šolo, s čimer bi se prištedilo čim več usnja. Po vsem curiškem kantonu so razposlali posebne okrožnice, v katerih zahtevajo od staršev pristanek na ta ukrep.

× 2000 let je minilo, odkar je prišel v Rim sv. Peter. Neko staro zgodovinsko poročilo pravi, da je sv. Peter prvič prišel v Rim v letu 42, to je v času, ko je Rimljanom vladal cesar Klavdij. Letos naj bi torej poteklo 2000 let od tistega dogodka. Zavod za preučevanje stare rimske zgodovine se je odločil sodelovati pri slovesnostih, ki bodo prirejene v spomin na ta znameniti dogodek, po katerem je postal Rim središče vsega krščanstva. Omenjeni zavod bo za to priložnost izdal posebno knjigo, za katero so prispevali članke najodličnejši zgodovinarji in umetniki.

× Sovjetski poslanik v Tokiu. Dozdajšnji sovjetski odpravnik poslov v Tokiu Jokov Malik je bil imenovan za poslanika na Japonskem.

× V stratosferi vlada vročina. Prej so ljudje mislili, da toplina toliko bolj pada, čim više se dvigamo v zračne višave. Raziskovanje višjih zračnih plasti je pa pokazalo, da je resnica nasprotna. Približno 10 km visoko znaša toplina 50 stopinj pod ničlo, še više počasi narašča. Med stratosfernim poletom švicarskega učenjaka Alfonza Piccarda, ki se je dvignil leta 1931. v balonu okrog 16.000 m visoko, se je gondola segrela tako, da bi se bil kmalu zadušil v nji. Učenjaki so dognali, da je 50 km nad zemljo 37 stopenj vročine. Še više je baje vročina hujša kakor v najtoplejših poletjih na zemlji. To je posledica večjega učinka sončnih žarkov v redkejših zračnih plasteh, na drugi strani pa izžarevanja iz vesoljstva.

× Šivanka je potovala skoro pol stoletja po človeškem telesu. Šivanka, ki si jo človek po nesreči zabode globoko v telo ali jo po neprevidnosti pogoltno, ubere včasih res čudovito pot po človeškem telesu. Dostikrat se je že primerilo, da je kdo takšno nesrečo že čisto pozabil, naenkrat pa mu je šivanka po dolgih letih začela riniti iz telesa. Rekord je najbrž postavila šivanka, ki je t dni neki švicarki, danes stari 48 let, pogledala iz stegna. Kakor hitro je tista ženska videla, da ji gleda iz noge šivankina glavica, je brž vzela pinceto in potegnila šivanko ven. Na prvi mah se je zelo začudila, odkod ta šivanka, kmalu pa se je spomnila, da utegne biti to tista, ki jo je bila že pred 45 leti kot triletno dekletce po nesrečnem naključju pogoltnila. Šivanka je torej po njenem telesu potovala celih 45 let. Ubirala pa je takšno pot, da ženski ni povzročala bolečin.

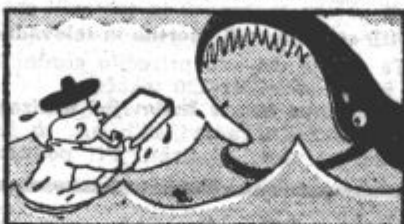
× Trajno kodranje las so poznali že pred 3000 leti. Starinoslavci so ugotovili pri svojih raziskavanjih v arabskem Yemenu, da so trajne kodre poznali že pred 3000 leti. Odkrili so namreč dobro ohranjeno mumijo neke Arabke, ki je živela pred tridesetimi stoletji. Njeni lasje, po naravi precej temni, so bili rdeče barvani. Pričeska, ki jo je nosila tista Arabka, je bila prav podobna takšni, ki se z njo še danes postavlja po mestih ženska gospoda. Mumija omenjene Arabke, ki je bila najbrž kakšna princesa, ima lepo nakodrane lase v obliki nekakšnega venca okrog vratu. Prinčesa izpred 3000 let je oblečena v krasno obleko, na nogah pa ima sandale, posute z dragulji. Mumijo so našli v grobu, ki je bil vklesan v živo skalo. Poleg nje so našli tudi vse mogoče ženske potrebščine, ki so jih tedaj poznali: srebrne škatlice, v katerih so bila najraznovrstnejša mazila in lepčila, pincete, s kakršnimi so si gospo- ske Arabke pred tridesetimi stoletji pulile obrvi, škarjice za nohte in ogledalce iz bronu.

× V Nemčiji obsojajo na smrt mesarje, ki skrivaj koljejo živino. Pred posebnim sodiščem v Linzu sta se morala zagovarjati 36letni mesar in gostilničar Anton Lanner in njegov 25letni sin Anton iz bližnjega St. Lovrenca, ker sta skrivaj kolala živino. Sodišče je oba obsodilo na smrt. — Pred posebnim sodiščem na Dunaju se je moral zagovarjati 44letni mesar in gostilničar Jožef Flaschitz, ker je skrivaj razprodal 10.000 kilogramov različnega mesa. Bil je obsojen na smrt. Enaka kazen je zadela Kristijana Schlütterja iz Kiela, ki je skrivaj kolal živino. Ko mu je bila 13. maja razglašena sodba na daljši zapor, je potegnil samokres in je nekajkrat ustrelil proti sodnikom. Takoj nato je bil obsojen na smrt in so ga že ustrelili.

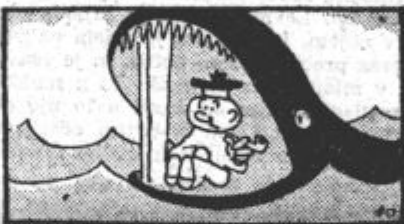
SMEŠNICE

Peregrin Klamuza
v žrelu morske pošasti

Coln na morju se mu je razbil, k sreči kos je hloda ulovil. Hloda Peregrin Klamuza se drži, z morskim tokom bogve kam drvi.



Zdajci pred seboj zazre pošast, a nad živci mož ima oblast. Po Klamuzi hlastne koj zverina, da ga zmlela bi z zobmi trpina.



Zver zaman se plena veseli, kol odprto žrelo ji drži. Pipo v žrelu vleče zdaj možak, žal, da mokri ne gori tobak.

ZLAGAL SE JE

Hlačnik pripoveduje prijatelju v gostilni: »No, kaj takega se mi pa še ni pripetilo! Spremlil sem svojo ženo na postajo, se še peljal z njo, in se drugi dan vrnil domov. Pa najdem našo služkinjo, čedno sedemnajstletno dekle v svoji postelji. Kar beseda mi je zastala...«

»A kaj si potem naredil?« je radoveden prijatelj.

»Takoj sem se obrnil in prišel sem. Kaj pa bi bil ti naredil na mojem mestu?«

»Čisto tako kakor ti in se potem enako kakor ti zlagal...«

JANEZ NI BIL PIJAN



Miha: »No, Janez, kako si prišel snoči iz gostilne domov?«

Janez: »Prišel sem že, samo ko sem šel doma po stopnicah, mi je nekdo stopil na roko. Ta je moral biti pošteno pijan.«

PES GA JE UGRIZNIL

Gospoda Vohleta ugrizne pes. Vohle pokliče zdravnika, ki mu svetuje vbrizg sredstva proti steklini.

»Morda pa vbrizg le ni potreben,« ugovarja Vohle.

»Samo pomislite,« mu odvrne zdravnik, »če je bil pes stekel in dobite tudi vi steklino, boste grizli druge ljudi. Zato vam še enkrat svetujem, dobro premislite. Jutri se spet oglasim in dotlej se odločite.«

Ko ga drugo jutro spet obišče, ga dobi pri vnetem pisanju.

»Aha, oporoko sestavljate,« se nasmehne zdravnik. »Torej ste le prišli do prepričanja, da je zadeva resna?«

»O, ne, gospod zdravnik! Zapisujem si samo imena tistih ljudi, ki jih bom ugriznil.«

V VASKI GOSTILNI

Gost: »V mleku, ki ste mi ga dali, je bila polovica vode.«

Gostilničarka: »Nemogoče! Prinesla sem ga baš od krave.«

Gost: »Potem pa vsaj ne molžite krav na dež-ju!«

ŽIVLJENJE IN SANJE

Carovnik iz Oza. Vaše sanje se nanašajo na vaš dom, polje in živino. Predvsem morate paziti na pridelek in posvetiti večjo skrb živini, ker je tudi ona nege potrebna. Če vas bo presenetila kaka nepravilnost, se s tem večjo vneto poprimite dela, pa bo vse v redu. Vaše trenutne nepravilnosti so posledica zanemarjanja dolžnosti. V marljivem delu pa se bo vse izravnilo.

Sanje 1942. Na svoji poti do smotra — pa naj bo tak ali tak — boste naleteli na nekatere nepravilnosti in zdelo se vam bo, da ne boste mogli doseči, kar si želite. Tudi neka nepomembnih sovražnikov imate, ki jih boste vse srečno premagali. Če upate na uspeh v ljubezni, morate predvsem paziti, da ohranite svoja čustva zase, da jih ne zaupate svojim prijateljicam. Kadar boste tik pred uresničenjem svoje želje, se bo pojavila največja zapreka, a tudi to boste premostili. Torej vztrajnost in volja.

5. — 15. — cvetka s T-a! Zvrhan koš dobrih novic se vam obeta, mnogo uspehov, sreča v ljubezni in še kaj. Paziti pa morate na zdravje in se ne smete prevzeti zaradi srečnih okoliščin, ker to bi bilo za vas usodno. Vedite, da je težje prenašati srečo kakor pa nesrečo!

C-4-8. Če boste znali brzditi svoj nemir, ki vam je razburkal duha, boste s previdnostjo mnogo dosegli. Posebno v poklicnih zadevah. Vendar bodo uspehi in dobiček težko dosegljivi, vsaj zdelo se vam bo tako. Priporočam vam tudi vztrajnost in preudarnost.

Upanje. Bodite resni, pošteni in vztrajni. Sčasoma boste dosegli izpolnitev svojih želja. Posebno morate paziti, da se ne prenašate zaradi navideznih pojavov. Prav v ljubezni so preizkušanja drug drugega pogosta. Če se boste po tem ravnali, boste dosegli čast in spoštovanje in došli zvestega prijatelja.

Podzemlje. Doživeli boste mnogo nepričakovanih dogodkov. Morda vas bodo tudi pretresli, na kraju pa se bo le srečno izteklo. Predvsem morate stvarno gledati na življenje, ki se ravna po navidezno zamotanih, v resnici pa silno preprostih zakonih. Ohranite svoje poštenje in vero v dobro. Ko boste težave prestali, se bo tudi za vas vreme zjasnilo.

Huda ura. Srečni bodite, da ste tako nevihto doživeli v sanjah. Če bi bila resnična, bi se najbrž ne bili zatekli v naš kotiček. Vaše sanje nimajo nikake zveze s stvarnostjo. Le mirno spite prihodnje noči.

Strah. Tako se v življenju nekoga bojite, da niti ponoči nimate pred njim miru. Ali ni vaš strah pretiran? Pravite, da imate čisto vest. Torej čemu bojazen? Pokažite mu, da se zanj niti malo ne zanimate, pa se bo kmalu naveličal nadlegovati vas.

Da ali ne. Vaš sedanji izvoljenec vas bo zapustil in šel svojo pot. Zato pa se ne smete žalostiti, kar hvaležni mu bodite, da gre, ker vas ni vreden. Razumljivo, da vam bo kratek čas hudo, kaj kmalu pa boste dobili vrednejšega druga. Obogateli ste za izkušnjo, ki vam bo v življenju mnogo koristila.

Sova. Tisti dogodek iz mladih let vas je tako pretresel, da je vaša podzavest še zdaj, po tolikih letih, razburkana. Vendar pa bodo strašne sanje čedalje redkeje nastopale. Nimajo nikakega vpliva na vaše zdajšnje življenje.